

Behoeftte aan hulp van een derde partij bij echtscheidingsconflicten

De rol van conflictasymmetrie en escalatie

Student: Louise te Brummelstroete

Studentnummer: s1136720

Datum: 15-07-2013

Vakgroep: Conflict, Risico en Veiligheid

1° Begeleider: M.A.J. van Dijk

2° Begeleider: E.G. Ufkes

Abstract

Echtscheidingsconflicten kunnen uitmonden in geëscaleerde situaties waarbij echtgenoten niet meer met elkaar kunnen communiceren. Een derde partij kan in dergelijke gevallen helpen het conflict in de juiste banen te laten verlopen. Over de behoefte aan derde hulp bij echtscheidingsconflicten is tot nu toe nog weinig onderzoek gedaan. In deze studie werd de invloed van conflictasymmetrie en conflictescalatie onderzocht op de behoefte aan derde hulp bij een echtscheidingsconflict. Deze studie is gericht op twee behoeften; behoefte aan positief relationele hulp en behoefte aan negatief relationele hulp. Verwacht werd dat er een positief verband zou zijn tussen de behoefte aan negatief relationele hulp en de hoeveelheid conflictasymmetrie. Ook werd verwacht dat escalatie de invloed die conflictasymmetrie heeft op de behoefte aan derde hulp zou modereren. Door middel van variantieanalyses is gebleken dat de verwachte verbanden niet significant waren. Deze resultaten kunnen er op wijzen dat de behoeften aan derde hulp bij een echtscheiding onafhankelijk zijn van conflictescalatie en conflictasymmetrie. Er zijn wel enkele significante verbanden gevonden tussen geslacht, opleiding en inkomen met de twee gemeten behoeften. Dit zal echter nader onderzocht moeten worden.

Inleiding

In 2011 hebben er 32510 huwelijksontbindingen door echtscheidingen plaatsgevonden (CBS, 2012). Een echtscheidingsprocedure kan op verschillende manieren plaatsvinden. Er kan sprake zijn van een gemeenschappelijk verzoek waarbij de partners samen vragen om een scheiding. In dit geval kunnen de partners samen afspraken maken over de scheiding. Bij een eenzijdig verzoek tot scheiding is dit niet gelukt. De beide partners kunnen dan niet samen tot een oplossing komen. Bij sommige echtscheidingen zal dit leiden tot een escalatie waarbij de partijen niet meer op een normale manier met elkaar om kunnen gaan.

De mogelijkheid bestaat dat er een verweerschrift wordt ingediend bij eenzijdig verzoek tot scheiding. Dit wordt een scheiding op tegenspraak genoemd. Verwacht wordt dat het maken van gezamenlijke afspraken bij scheidende koppels zou leiden tot minder procedures op tegenspraak en andere vervolgpcedures (Ter Voert, Geurts & Van Os, 2011). De overheid probeert daarom scheidende echtparen te stimuleren samen afspraken te maken. Het aantal scheidingen op tegenspraak is aanzienlijk verminderd ten opzichte van het aantal scheidingen waarbij beide partners het eens zijn met de afspraken (Ter Voert, Geurts & Van Os, 2011). Waarschijnlijk is dit het gevolg van het ouderschapsplan, waarbij ouders met jonge kinderen voorafgaand aan de scheiding verplicht afspraken moeten maken over bepaalde zaken. De daling van het aantal scheidingen op tegenspraak in 2010 heeft geleid tot een verminderde werklast voor de scheidingszaken. Dit betekent een besparing van zittingsgeld, wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de overheidskosten (Ter Voert, Geurts & Van Os, 2011). Eerder onderzoek (Peters, Argys, Maccoby & Mnookin, 1993) bevestigt de voordelige gevolgen van het maken van gezamenlijke afspraken. Dit onderzoek laat zien dat als afspraken in een scheiding onderhandeld zijn door beide partijen zelf, de kans dat de scheiding een rechtszaak wordt kleiner is.

Het maken van gezamenlijke afspraken is echter niet in elke echtscheiding mogelijk. Soms zijn de spanningen zo hoog opgelopen dat de beide partijen niet meer met elkaar communiceren. Hulp van een derde partij kan ervoor zorgen dat de echtscheiding toch in juiste banen zal verlopen. Deze hulp wordt echter alleen ingeschakeld als één of beide partijen hier ook daadwerkelijk behoefte aan hebben. In het huidige onderzoek wordt gekeken worden of de behoefte aan derde hulp in een echtscheiding afhankelijk is van de hoeveelheid asymmetrie en escalatie.

Echtscheiding

Gezien het grote aantal echtscheidingen dat jaarlijks plaatsvindt is het erg interessant

om specifiek te kijken naar een echtscheidingsconflict. Er is sprake van een conflict als één of beide partijen zich ergert of gehinderd voelt door de ander (Van de Vliert, 1997). Op verschillende andere aspecten verschilt een echtscheidingsconflict van andere soorten conflicten, zoals consumentenconflicten of burencconflicten. Het kenmerkende aan een echtscheidingsconflict is dat hier verschillende soorten conflicten een rol spelen. Omdat een echtscheiding uit verschillende onderdelen bestaat, is er een grotere kans dat er daadwerkelijk een conflict tot stand komt. Zo kunnen er bijvoorbeeld ruzies ontstaan over de verdeling van de inboedel, betaling van de alimentatie en de verdeling van het pensioen. Een scheiding wordt nog wat gecompliceerder als de partners samen kinderen hebben. Bij het hebben van kinderen moeten er afspraken gemaakt worden over onder andere omgangsregelingen en kinderalimentatie. Als er kinderen in het spel zijn zorgt dit er tevens voor dat de partners altijd met elkaar verbonden zullen blijven en er in de toekomst noodzakelijk contact gehouden zal worden. Dit verwacht toekomstig contact is bij vele andere soorten conflicten niet aanwezig. De interdependentie bij een echtscheidingsconflict zorgt bij veel scheidingen ook voor een struikelblok (Sandström, 2011). Interdependentie zorgt ervoor dat mensen andere conflictstijlen toepassen, dan als er geen interdependentie aanwezig is (Janssen, 1994). Als er wordt gekeken naar de afhankelijkheid van beide partners van elkaar, is dit bij een echtscheiding groter dan bij de partijen uit andere soorten conflicten. Vaak zijn de partners nog financieel en emotioneel afhankelijk van elkaar, wat logisch is als er gedurende een lange tijd zo intiem is samengeleefd. Dit zorgt er echter wel voor dat er veel spanning ontstaat bij een echtscheiding, wat een scheidingsprocedure zonder conflicten kan belemmeren. Kortom, de verschillende kwesties waaruit een conflict kan ontstaan en de gecompliceerde interdependentie zorgen ervoor dat het interessant is een echtscheidingsconflict beter te onderzoeken.

Derde partij hulp

Een derde partij kan hulp bieden bij het maken van deze gezamenlijke afspraken. Derde partij hulp wordt gezien als een verlengstuk van een conflict, waarbij een omstander wordt betrokken om te helpen bij het conflictproces (Giebels & Janssen, 2005; Giebels & Yang, 2009; Ting-Toomey & Oetzel, 2001). Derde hulp partijen zijn over het algemeen erg zinvol bij het oplossen van conflicten aangezien ze kunnen zorgen voor een gevoel van optimisme dat er een wederzijds acceptabele oplossing kan worden bereikt (Giebels & Euwema, 2006). Ook helpen derde hulp partijen bij het controleren van het conflictproces, er worden dan bijvoorbeeld duidelijke afspraken gemaakt over hoe de beide partijen met elkaar

kunnen communiceren (Giebels & Euwema, 2006). Derde hulp partijen kunnen tevens helpen de stress die een conflict veroorzaakt te verminderen (Giebels & Janssen, 2005). Uit een onderzoek van Giebels en Janssen (2005) is gebleken dat conflictstress positief wordt geassocieerd met emotionele uitputting en ziekteverzuim op de werkvloer. Voorgaande onderzoeken bewijzen dat hulp van derde partijen leidt tot oplossingen van betere kwaliteit (Karambayya & Brett, 1989; Karambayya, Brett & Lytle, 1992; Lewicki & Sheppard, 1985). Zo zorgen derde hulp partijen ervoor dat de betrokkene bij een conflict op een accurate wijze informatie kan verwerken, door het bieden van concrete informatie en het aanbieden van alternatieven om het conflict te kunnen oplossen (Giebels & Janssen, 2005). Derde hulp bij echtscheidingsconflicten zou bijvoorbeeld kunnen zorgen voor kwalitatief betere gezamenlijke afspraken, waardoor latere vervolgpcedures voorkomen kunnen worden. Hulp van een derde partij bij conflicten kan dus verschillende positieve effecten hebben op het verloop van echtscheidingsconflict.

Een mediator is een bekende derde hulp partij om een echtscheidingsconflict te bemiddelen. “Mediation is een vorm van conflictbemiddeling, waarbij een neutrale bemiddelingsdeskundige, de mediator, de onderhandelingen tussen partijen begeleidt teneinde vanuit hun werkelijke belangen tot gezamenlijke gedragen en voor ieder van hen optimale resultaten te komen. Daarbij is de bedoeling dat betrokken partijen in onderlinge samenwerking zonder dwang, door henzelf gecontroleerde keuzes kunnen maken, gebaseerd op alle beschikbare informatie in een besloten, veilige omgeving.” (Giebels & Euwema, 2006, blz. 176). Een mediator is dus een derde partij die onafhankelijk is en geen partij kiest. Ook heeft een mediator geen beslissingsbevoegdheden en zal dus ook nooit de macht hebben om een beslissing te nemen waarmee de partijen het niet eens zijn. Er zijn verschillende soorten mediators te onderscheiden, maar ze zijn grofweg onder te verdelen in drie verschillende soorten. Allereerst bestaat er *faciliterende* mediation waarbij de mediator zich richt op het conflictproces en de communicatie tussen beide partijen begeleid. Ten tweede bestaat er *evaluerende* mediation, hierbij helpt de mediator de beide partijen op een inhoudelijke manier. In het geval van een echtscheiding kan gedacht worden aan een lijst waarop staat wat de beide partijen allemaal moeten regelen voor de alimentatie. De laatste vorm mediaton is de *transformatieve* mediation, hierbij richt de mediator zich op het herstellen van de relatie tussen beide partijen (Giebels & Euwema, 2006). In de huidige studie wordt met een mediator een combinatie van alle drie de soorten mediation bedoeld.

Naast mediation zijn er ook nog andere derde hulp partijen die kunnen helpen bij een

echtscheidingsconflict. Meestal is de communicatie bij een echtscheiding tussen beide partners niet optimaal, daarom zijn veel derde hulp partijen er op gericht om de communicatie tussen beiden weer op gang te brengen. Er kan dan gedacht worden aan een psycholoog die probeert de spanningen tussen beide partijen bespreekbaar te maken en te bemiddelen, bijvoorbeeld een relatietherapeut. Als de communicatie bij een echtscheiding wel soepel verloopt, kunnen de partners samen afspraken maken over bepaalde regelingen, maar ook dan is er een kans dat ze het niet eens worden over bepaalde kwesties. De gezamenlijke advocaat die ze in dienst hebben genomen kan dan de rol innemen van mediator, deze combinatie van rollen is een veelvoorkomende derde hulp partij bij echtscheidingen. Het is echter ook mogelijk om een mediator apart in te huren, los van de advocaat. Deze mediator zal dan helpen met het afspraken maken tussen de beide partners. Hij zal zorgen dat de communicatie tussen de partijen goed verloopt en zal meedenken met het vinden van oplossingen. Mochten de partners niet gezamenlijk afspraken kunnen of willen maken dan kunnen de afzonderlijke advocaten ook dienen als derde hulp partij. Deze advocaten zullen dan met elkaar moeten onderhandelen om tot gezamenlijke afspraken te komen. De rechter heeft in alle scheidingszaken het laatste woord, de rechter is dus ook een derde hulp partij bij een echtscheidingsconflict. Een rechter heeft in tegenstelling tot een mediator wel beslissingsbevoegdheid. Er is altijd nog een mogelijkheid om in hoger beroep te gaan als één van beide partijen het niet eens is met de uitspraak van de rechter (Juridisch Loket, z.j.). Ook zijn er veel instanties die personen in een echtscheiding kunnen helpen met het papierwerk dat een scheiding met zich meebrengt, een voorbeeld hiervan is een financieel scheidingsadviseur die helpt met het nemen van financiële beslissingen. Zoals eerder genoemd heeft de overheid een belang bij het snel en efficiënt oplossen van echtscheidingsconflicten. Wellicht heeft daarom de overheid verschillende internetsites waarbij burgers terecht kunnen voor gratis juridisch advies. Rechtwijzer is een voorbeeld van deze gesubsidieerde rechtshulp, hierbij kunnen mensen ook terecht voor vragen over juridische stappen bij een echtscheiding. Door deze derde hulp wordt de zelfredzaamheid van burgers om conflicten op te lossen verhoogd. Tot slot een laatste soort derde hulp partij bij echtscheidingen die pas in de laatste decennia tot ontwikkeling is gekomen, namelijk de scheidingscoach. Dit is een persoon die kan werken voor beide partners samen, of als de samenwerking tussen het scheidende stel niet soepel verloopt voor één van beiden. De scheidingscoach begeleidt de persoon in kwestie door het hele scheidingsproces en helpt met zowel de juridische kant van de scheiding als met de psychologische kant. Door de vele verschillende zaken die bij een scheiding geregeld moeten

worden kan een scheidingscoach praktisch zijn om het overzicht te houden, vooral omdat dit door de vele emoties die bij een scheiding komen kijken verstoord kan zijn. Er zijn dus vele verschillende soorten van derde hulp partijen te definiëren die allemaal een eigen rol en functie hebben.

Behoeftte aan derde hulp

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de behoefte aan derde hulp bij conflicten. Giebels en Yang (2009) beschrijven in hun onderzoek verschillende soorten behoeften waarin een derde partij kan voorzien bij conflicten. De eerste behoefte die hierin genoemd wordt is relationele hulp; waardoor de beide partijen in een conflict harmonieus met elkaar om blijven gaan en elkaar met respect behandelen. Deze hulp is bij echtscheidingen waar kinderen bij betrokken zijn waarschijnlijk van groot belang aangezien de beide partners in de toekomst nog contact met elkaar moeten hebben. De tweede behoefte die in het onderzoek van Giebels en Yang (2009) beschreven wordt is de behoefte aan procedurele hulp, deze hulp richt zich onder andere op de manier van communiceren tussen de partijen. Zo kan ervoor gezorgd worden dat de discussies blijven gaan over de hoofdzaken en dat het einddoel in het achterhoofd wordt gehouden. Procedurele hulp richt zich ook op de volgorde van handelen die gewenst is bij het conflict in kwestie. Bij een echtscheiding kan procedurele hulp bestaan uit het informeren over de gang van zaken van het scheidingsproces. De laatste behoefte aan hulp waaraan een derde partij kan voldoen volgens Giebels en Yang (2009), is de behoefte aan emotionele hulp. Emotionele hulp kan een derde partij leveren door het gevoel te geven aan de partij in kwestie dat ze serieus wordt genomen. Deze vorm van derde hulp heeft dus vooral betrekking op de emotionele belevingswereld van de partij. Zoals eerder aangegeven vieren de emoties bij een echtscheiding vaak hoogtij, het is dus niet onwaarschijnlijk dat veel partijen bij een echtscheiding behoefte hebben aan emotionele hulp.

Shnabel en Nadler (2008) hebben een 'behoeften model' ontworpen dat onderscheid maakt tussen verschillende behoeften bij een conflict. In dit model wordt beschreven dat onvervulde behoeften in een conflict ervoor kunnen zorgen dat het conflict niet kan worden opgelost. Zo kan de behoefte aan een excuus van de ander iemand in de weg staan om diegene te vergeven. Shnabel en Nadler (2008) maken een onderscheid tussen de dader van het conflict en het slachtoffer van het conflict. De dader zou de behoefte hebben tot sociale acceptatie, ook wel positief relationele hulp genoemd. Bij deze behoefte gaat het voornamelijk om de verstoorde relatie met het slachtoffer te verbeteren en in stand te houden. Deze behoefte ontstaat door een gevoel van schuld en een angst voor sociale afwijzing. Het

slachtoffer heeft volgens het model behoefte aan macht, wat zou ontstaan door een tekort aan zelfvertrouwen en ervaren controle. Het verkrijgen van macht zou ervoor zorgen dat het slachtoffer beter voor zijn eigen belang op kan komen. Omdat de deze behoefte erg gericht is op iemands eigen belangen, mogelijk ten koste van de andere partij, zou je deze behoefte ook negatief relationele hulp kunnen noemen. Shnabel en Nadler (2008) hebben bewezen dat het vervullen van deze behoeften kan zorgen voor een verhoogde kans op reconciliatie.

In een onderzoek van Giebels en Meedendorp (2012) in samenwerking met het Juridisch Loket is gekeken naar meerdere type conflicten. Zo is ook de behoefte aan derde hulp bij echtscheidingsconflicten gemeten. Deze behoeften zijn gemeten door middel van een uitgebreide behoefteschaal gebaseerd op een eerder onderzoek (Meedendorp, Giebels & Rotman, 2011). De behoefteschaal is tot stand gekomen door meerdere interviews met wetenschappers en praktijkdeskundigen. De huidige studie maakt gebruik van een behoefteschaal die nog in ontwikkeling is. De schaal komt veel overeen met die uit het onderzoek van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011), er zijn echter nog een aantal items toegevoegd. Zo is er bijvoorbeeld het item “mijn verhaal kwijt kunnen” toegevoegd aan de originele behoefteschaal, als toevoeging op het item “een luisterend oor”. De gehele behoefteschaal is te vinden in Appendix A. In tabel 1 (Meedendorp, Giebels en Rotman, 2011, p. 14) is een overzicht gegeven van de onderliggende theoretische concepten van de behoefteschaal en uitleg.

Tabel 1

Theoretische concepten van de behoefteschaal

Emotionele behoefte – Dit gaat om de behoefte aan een begripvolle benadering waarbij een persoon zijn of haar verhaal en emoties kan uiten zonder een directe beoordeling van de hulpverlener m.b.t. de probleemsituatie.

Negatief relationele behoefte – Dit gaat om de behoefte van een persoon om, zo nodig ten koste van de andere partij, op te komen voor zijn of haar eigen belangen.

Bevestiging – Deze behoefte relateert aan het verlangen van een persoon om bevestiging te krijgen voor de eigen ideeën omtrent de oplossing van een conflict. Dit gaat zowel om zelf opgezochte informatie als om een zelfbedachte oplossing voor het conflict.

Positief relationele behoefte – Dit is de behoefte die een persoon ervaart als hij of zij de relatie met de andere partij zo goed mogelijk wil behouden en/of herstellen.

Sociale vergelijking – Dit geeft de behoefte van een persoon aan maatschappelijke bevestiging weer. Hierbij vergelijkt een persoon zijn of haar probleemsituatie en de mogelijke oplossingen zo goed mogelijk met dat wat gebruikelijk geacht wordt.

Informatief inhoudelijk – Dit draait om de behoefte aan inhoudelijke informatie met betrekking tot rechten en plichten in de specifieke situatie van een persoon.

Procedureel – Dit gaat om de behoefte aan procedurele hulp van aan de ene kant probleemanalyse tot aan de andere kant een concreet stappenplan.

Oplossingsgericht inhoudelijk – Dit draait om de behoefte aan een hulpverlener die actief meedenkt over oplossingen voor een conflict.

Na een analyse zijn er uit het onderzoek van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011) drie categorieën van hulpbehoefte geconstateerd: ‘ondersteuning en bevestiging’, ‘wapenen’ en ‘sociale vergelijking’. Bij ondersteuning en bevestiging zijn emotionele steun, hulp bij het herstellen, behouden van relaties en bevestiging bij het proces van het oplossen van het probleem erg belangrijk. Bij wapenen gaat het om mensen de mogelijkheid te geven om op te komen voor hun eigen belangen. Het plaatsen van een conflict in een breder perspectief, door bijvoorbeeld te weten wat de meest gebruikelijke oplossing van het probleem is, hoort bij de categorie sociale vergelijking.

De analyses van het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) laten een vergelijkbare indeling zien maar komen uit op twee categorieën in plaats van drie, namelijk de categorieën ‘sociale ondersteuning’ en ‘wapenen’. Behoeftes aan sociale ondersteuning uit zich vooral in de behoefte aan emotionele steun en hulp bij het herstellen en behouden van relaties. Bij de categorie wapenen gaat het nogmaals om de behoefte om op te komen voor eigen belangen. Dit kan worden bereikt door inhoudelijke en procedurele informatie, maar ook door bevestiging. Uit het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) is gebleken dat de behoefte tot wapenen bij een echtscheidingszaak beduidend lager is en de sociale ondersteuningsbehoefte beduidend hoger is dan bij de andere conflictsoorten, zoals

consumentenconflicten en arbeidsconflicten. Wellicht heeft dit verschil te maken met de emotionele gevoelens die bij een echtscheiding vaak aanwezig zijn. De behoefteschaal die in dit onderzoek gebruikt gaat worden is gebaseerd op die van het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012). Verwacht wordt dat daarom zowel de categorie 'wapenen', als de categorie 'sociale ondersteuning' ook bij dit huidige onderzoek, waarbij een vernieuwde versie van de behoefteschaal gebruikt gaat worden, naar boven zullen komen (Hypothese 1). Ook is het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) uitgevoerd met aanzienlijk meer respondenten dan het onderzoek van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011), hierdoor is het waarschijnlijker deze twee categorieën te verwachten, in plaats van de drie categorieën van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011).

Conflictasymmetrie

Conflictasymmetrie is het verschil in de perceptie van het conflict tussen de verschillende partijen die bij het conflict betrokken zijn (Jehn, Rupert & Nauta, 2006). In het geval van een echtscheiding kan de ene partner met spoed willen scheiden terwijl de andere partner amper een conflict meent te ervaren. Er kan sprake zijn van conflictasymmetrie vanuit verschillende perspectieven. Allereerst kan persoon A van mening zijn dat er geen sprake is van een conflict, terwijl persoon B dat wel vindt. In een tweede situatie kan persoon A een conflict ervaren, terwijl persoon B zich van geen kwaad bewust is. Als zowel persoon A, als persoon B in gelijke mate vinden dat er sprake is van een conflict, dan is er sprake van een symmetrisch conflict. Uiteraard is in de realiteit dit verschil in conflictbeleving wat genuanceerder. Zo kan het ook zo zijn dat de ene persoon heel veel conflict ervaart en de andere persoon in mindere mate. Ook zo'n conflict is asymmetrisch te noemen. In het verdere verloop van dit onderzoek wordt met conflictasymmetrie geduid op de tweede situatie, waarbij een persoon wel een conflict ervaart, maar de tegenpartij van het conflict dit conflict niet ervaart.

In het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) is gekeken naar de verschillende factoren van een conflict, om vervolgens deze factoren te vergelijken met de behoefte aan derde hulp. Er is onder andere gebleken dat conflictasymmetrie de behoefte aan wapenen beïnvloedt. De partij die in een asymmetrisch conflict minder conflict heeft een verminderde behoefte aan wapenen dan de partij die meer conflict ervaart. Er is tot nu toe nog weinig ander onderzoek gedaan naar het vergelijken van symmetrische en asymmetrische conflicten met betrekking tot hulp van een derde partij. Wel is in een onderzoek van De Dreu et al. (2008)

bewezen dat er verschil is tussen oplossingsstrategieën van mensen in symmetrische en asymmetrische conflicten. Mensen die een conflict ervaren in een asymmetrische conflict passen onder andere meer oplossingstactieken toe dan mensen die geen conflict ervaren. In de studie van Jehn, Rupert, Nauta en van den Bossche (2010) wordt gesteld dat er een verschil bestaat tussen de voorkeuren van conflict oplossingsprocedures, afhankelijk van de symmetrie van het conflict. Wellicht bestaat er ook een verschil tussen de behoeften aan een derde partij bij echtscheidingen tussen personen die zich in een symmetrisch conflict bevinden en personen die zich in een asymmetrisch conflict bevinden. Conflictasymmetrie heeft in ieder geval geen positief effect op het verloop van een conflict. Als de betreffende partijen in een conflictasymmetrie ervaren zijn ze minder betrokken en tevreden bij de oplossing van het conflict (Jehn & Chatman, 2000). Dit geldt zowel voor de partij die veel conflict ervaart, als voor de partij die minder conflict ervaart. Het bieden van derde hulp bij een conflict dat asymmetrisch is lastiger dan bij een conflict dat symmetrisch is (Jehn, Rupert, Nauta & van den Bossche, 2010). Bij asymmetrische conflicten moet er meer tijd worden gestoken in de partij die het conflict ervaart; op deze manier wordt de balans tussen de beide partijen weer hersteld. Dit kan echter tot het gevoel leiden dat je niet gelijk wordt behandeld (Jehn, Rupert, Nauta & van den Bossche, 2010). In overeenkomst met deze constatering is uit een onderzoek (Ufkes, Giebels, Otten, Van Der Zee, 2012) gebleken dat mediatiesessies vaker plaatsvinden bij symmetrische conflicten dan bij asymmetrische conflicten, wat wederom laat zien dat conflictasymmetrie geen gunstige factor is bij een conflict. Aan de hand van de eerder besproken uitkomsten van het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) verwacht ik dat bij een asymmetrisch conflict, waar de ene partij meer conflict ervaart dan de wederpartij, er een grotere behoefte is om zich te wapenen, dan wanneer beide partijen een gelijke hoeveelheid conflict ervaren (Hypothese 2). Dit is in overeenkomst met de studie van De Dreu et al. (2008), die laat zien dat mensen die het conflict ervaren in een asymmetrisch conflict meer gebruik maken van oplossingsstrategieën dan mensen die geen conflict menen te ervaren.

Het ervaren van een conflict, terwijl de andere partij dit conflict niet ervaart of erkent, kan zorgen voor een hoop frustratie. Volgens de frustratieagressie theorie zal deze frustratie leiden tot agressie (Kassin, Fein & Markus, 2011). De behoefte wapenen zal het beste deze agressie vertegenwoordigen. In het onderscheid dat Shnabel en Nadler (2008) maken tussen de behoeften positief en negatief relationele hulp, valt de agressie het best in te delen in de behoefte aan negatief relationele hulp. Ook bij agressie gaat het om iemands eigen belangen,

die mogelijk ten koste gaan van de andere partij. Dit is niet het geval bij positief relationele hulp, waarbij de relatie verbeteren tussen de beide partijen centraal staat.

Escalatie

Escalatie van een scheiding leidt tot meer tijd, financiële en psychologische kosten voor beide partijen (Farmer & Tiefenthaler, 2000). Escalatie kan gezien worden als een proces waarin de intensiteit van een conflict groter wordt (Wall & Callister, 1995). Een bekende metafoer die vaak bij escalatie gebruikt wordt is de conflictspiraal. Doordat de beide partijen steeds hardere strategieën gaan gebruiken en het doel verschuift van het vervullen van de eigen behoefte naar het straffen van de ander wordt het conflict een vicieuze cirkel. Glasl (1997) heeft een model gemaakt waarin de verschillende stadia van escalatie weergegeven zijn. Zo is volgens Glasl (1997) de eerste fase ‘verharding’ waarin de beide partijen zich defensiever op gaan stellen en het accent gaat liggen op de verschillen in plaats van op de overeenkomsten tussen de partijen. In de daaropvolgende ‘debat’-fase ontstaat een verbale confrontatie, waarbij de ene partij als superieur wordt beschouwd en de andere partij wordt zwart gemaakt. In de volgende fase wordt geen belang meer gehecht aan woorden en draait het alleen om daden. In deze fase is tevens het inlevingsvermogen gedaald tot een dieptepunt. In de fase ‘imago en coalitie’ gaat het vooral om het vinden van medestanders en tegenstanders, hier staat een zwart-wit perspectief centraal. Een escalierend conflict zal volgens Glasl (1997) ook de fase ‘gezichtsverlies’ passeren, waarbij het hoofddoel is de andere partij in het openbaar zwart maken. Daaropvolgend breekt de fase aan die wellicht het meest kenmerkend is voor een escalierend conflict, namelijk de ‘dreigings’-fase. In deze fase worden er door beide partijen hardere eisen gesteld en wordt er gedreigd met negatieve gevolgen. Tot deze laatste fase hebben beide partijen nog een eigen winstperspectief voor ogen; het doel van het conflict is er beter uit te komen. Dit verandert echter als het conflict nog verder gaat escaleren, dan veranderd het win-verlies perspectief in een verlies-verlies perspectief. Het maakt de betrokkenen niet meer uit hoe ze zelf uit het conflict komen, het enige doel is het vernietigen van de ander. Het conflict zal eindigen met het samen de afgrond in gaan. Het conflict-escalatiestadium zou volgens Glasl (1999) bepalen wat voor soort conflictmanagement er toegepast kan worden bij het conflict. Een echtscheidingsconflict kan zo ver geëscaleerd zijn dat beide partijen niet meer weten hoe ze het conflict tot een einde moeten brengen, daarom is de hulp van een derde partij vaak gewenst.

Zoals eerder verondersteld, wordt er verwacht dat bij een asymmetrisch conflict, waar een persoon meer conflict ervaart dan de wederpartij, er een grotere behoefte is aan derde

hulp, dan wanneer beide partijen een gelijke hoeveelheid conflict ervaren. Er wordt hier gekeken naar zowel de behoefte aan wapenen, als naar de behoefte aan sociale ondersteuning. Op basis van de aanname dat escalatie een belangrijke rol speelt in de behoefte aan derde hulp, verwacht ik dat er een interactie-effect zal optreden tussen conflictescalatie en conflictasymmetrie (Hypothese 3). Als een conflict geëscaleerd is zal er behoefte zijn aan derde hulp om het conflict weer te de-escaleren. Als er echter sprake is van weinig escalatie, zal er ook in mindere mate behoefte zijn aan derde hulp, ondanks de mogelijk aanwezige conflictasymmetrie. Bij een lage escalatie verwachten de partijen wellicht dat ze het conflict nog zelfstandig kunnen oplossen. Dit betekent dat conflictasymmetrie een positief effect heeft op de behoefte aan een derde partij, maar dat de sterkte van dit effect afhankelijk is van de conflictescalatie. Het effect is sterker bij een hogere conflictescalatie dan bij een lagere conflictescalatie. De behoefte aan derde hulp wordt bij deze hypothese gemeten door te kijken naar de factoren wapenen en sociale ondersteuning die naar verwachting naar boven zullen komen.

Het onderzoek van De Dreu et al. (2008) heeft ook gekeken naar de interactie tussen conflictasymmetrie en conflictescalatie. Uit dit onderzoek is gebleken dat door de verschillende oplossingsstrategieën bij symmetrische en asymmetrische conflicten, de asymmetrische conflicten de neiging hebben om eerder te escaleren. Asymmetrische conflicten escaleren vaker in een win-verlies uitkomst doordat van de betrokkenen er altijd één partij niet behulpzaam is bij het oplossen van het conflict en geen gebruik maakt van oplossingstactieken. Het beperkte onderzoek toont dus aan dat er daadwerkelijk een interactie is tussen conflictasymmetrie en conflictescalatie.

Overige factoren

Conflictasymmetrie en conflictescalatie zijn niet de enige factoren die van invloed zijn op de behoefte aan derde hulp bij echtscheidingsconflicten, er zijn nog talloze andere factoren die mogelijk van invloed zijn. Zo is gebleken uit het onderzoek van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011) dat lager opgeleiden een significant hogere behoefte hebben aan ondersteuning, bevestiging en wapenen dan hoger opgeleiden. Er wordt gesuggereerd dat dit significante verschil te verklaren is door de zelfredzaamheid van burgers; hoger opgeleiden hebben wellicht een grotere hoeveelheid kennis om conflicten zelf op te kunnen lossen. Een grotere zelfredzaamheid ontstaat wellicht ook door de hoeveelheid zelfeffectiviteit van een persoon. Iemand die het vertrouwen heeft om het probleem zelf op te kunnen lossen zal waarschijnlijk in mindere mate behoefte hebben aan een derde hulp partij dan iemand met een

lage zelfeffectiviteit. Zelfredzaamheid kan ook gekoppeld zijn aan de hoeveelheid sociale steun die een persoon ondervindt. Een grote en uitgebreide kennissenkring zal vermoedelijk leiden tot een grotere zelfredzaamheid dan iemand die er alleen voor staat. Weinig sociale steun zorgt voor een grotere afhankelijkheid van een derde hulp partij.

De hoeveelheid contact met de wederpartij van het conflict heeft volgens het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) ook invloed op de soort behoefte. Als er gedurende het conflict meer contact is met de wederpartij zorgt dit ook voor een toename in behoefte aan sociale steun en wapenen. Bij een hoog verwacht toekomstig contact, wat bij een scheidend echtpaar met kinderen vaak het geval is, is er meer behoefte aan sociale steun en minder behoefte tot wapenen. Aannemelijk is dat deze verminderde behoefte aan wapenen het gevolg is van het wensen van een relatie in de toekomst zonder conflicten.

Over de invloed van cultuur op de behoefte aan derde hulp zeggen meerdere studies verschillende dingen. Zo is uit de studie van Meedendorp en Giebels (2012) gebleken dat allochtonen een grotere behoefte hebben aan het houden van de relatie met de wederpartij dan autochtonen. Ook andere onderzoeken hebben aangetoond dat mensen uit verschillende culturen ook behoefte hebben aan verschillende soorten derde hulp (Kozan & Itler, 1994, Ting-Toomey & Oetzel, 2001) In de voorrapportage van het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) is echter geen verband gevonden tussen buitenlandse afkomst en behoefte aan derde hulp.

Methode

Respondenten

Er waren in totaal 162 respondenten begonnen met het invullen van de vragenlijst. Na het verwijderen van onvolledig ingevulde vragenlijsten bleven er 87 respondenten over. Vrijwel alle respondenten die gestopt waren, deden dit tijdens het invullen van de demografische gegevens. Omdat demografische gegevens zonder de bijhorende andere data niet nuttig zijn, is besloten om deze vragenlijsten te verwijderen. Het grote percentage onvolledige vragenlijsten (46%) is wellicht te verklaren door het grote aantal fora waar deze vragenlijst op geplaatst is. Mensen op een forum voelen zich waarschijnlijk minder ‘verplicht’ om een vragenlijst af te maken, dan mensen die persoonlijk benaderd zijn om een vragenlijst in te vullen.

In tabel 2 zijn de demografische gegevens van de respondenten weergegeven tussen de verschillende condities. Met behulp van een Chi-Kwadraat toets is nagegaan of de

verdelingen van de variabelen van elkaar verschillen. Uit de toetsing is gebleken dat de groepen vergelijkbaar zijn voor de verschillende demografische kenmerken.

Tabel 2

Demografische kenmerken van de condities en toetsing verschillen tussen de condities

		Symmetrie – Geen escalatie (N=20)	Asymmetrie – Geen escalatie (N=24)	Symmetrie – Wel escalatie (N=24)	Asymmetrie – Wel escalatie (N=18)	$\chi^2(df)$	<i>p</i>
Geslacht (%)	Man	45,0	37,5	33,3	50,0	1,44(3)	,70
	Vrouw	55,0	62,5	66,7	50,0		
Leeftijd (jaren)	Gemiddelde	33	26	28	32	84,57(90)	,64
Inkomen (%)	Onbekend	20,0	-	20,8	33,3	17,97(15)	,26
	tot 10.000 euro	50,0	54,2	58,3	61,1		
	10.000 tot 20.000 euro	15,0	12,5	8,3	-		
	20.000 tot 30.000 euro	10,0	16,7	8,3	-		
	30.000 tot 40.000 euro	-	8,3	-	5,6		
	50.000 euro en meer	5,0	8,3	4,2	-		
Nationaliteit (%)	Onbekend	-	-	-	5,6	5,29(6)	,51
	Nederlands	95,0	87,5	83,3	83,3		
	Buitenlands	5,0	12,5	16,7	11,1		
Opleiding (%)	LBO/VBO/VMBO/MAVO	-	4,2	8,3	5,6	6,32(12)	,90
	MBO	15,0	4,2	4,2	5,6		
	HAVO/VWO	45,0	45,8	54,2	50,0		
	HBO/WO-bachelor	25,0	29,2	29,2	27,8		
	WO-master/WO-doctoraal	15,0	16,7	4,2	11,1		
Burgerlijke staat (%)	Getrouwd	10,0	10,0	16,7	22,2	2,94(6)	,82
	Ongehuwd, voorheen getrouwd	20,0	20,0	8,3	5,6		
	Ongehuwd	70,0	70,0	75,0	72,2		
Kinderen (%)	Ja	35,0	20,8	20,8	27,8	1,55(3)	,67
	Nee	65,0	79,2	79,2	72,2		

Procedure

Om de behoefte aan derde hulp bij echtscheidingsconflicten te onderzoeken is gebruik gemaakt van een kwantitatieve scenariostudie. Er zijn verschillende scenario's van echtscheidingsconflicten ontworpen die verwerkt zijn in vragenlijsten. De respondenten moesten zich inleven in de persoon die beschreven is in de casus en aan de hand daarvan de vragenlijst invullen. De vragenlijsten zijn gemaakt met het programma thesistools. Vervolgens zijn de vragenlijsten verspreid door middel van een voluntary respons sampling. Er is een grote groep mensen benaderd op sociale media en verschillende fora om de vragenlijst in te vullen. Het medium fora is gekozen om een steekproef te krijgen die zo representatief mogelijk voor de samenleving is. Het risico om vooral respondenten te werven die zich in dezelfde leeftijdsklasse bevinden wordt hiermee grotendeels uitgesloten. Voorbeelden van fora waarop de vragenlijst geplaatst is, zijn het wetenschapsforum.nl en allesoverscheiding.nl. Door het gebruiken van een online vragenlijst konden respondenten de vragen beantwoorden op een moment waarop het hun schikte en hier rustig de tijd voor nemen. De dataverzameling is begonnen om 10 mei 2013 en gestopt op 31 mei 2013.

Omdat dit onderzoek gebonden was aan een bepaalde tijdsplanning, was het niet haalbaar om grote hoeveelheden individuen te vinden die zich in een echtscheidingsprocedure bevinden. Er is daarom besloten dit onderzoek te richten op alle individuen die zich kunnen inleven in een echtscheidingsconflict. Voor het invullen van de vragenlijst is aan de respondenten duidelijk gemaakt dat alle gegevens anoniem verwerkt zullen worden. Er zijn verschillende casussen ontwikkeld waarin een situatie van een persoon in een echtscheidingsconflict volledig wordt beschreven. De volledige casussen zijn te zien in Appendix B. De respondenten werd gevraagd de casussen uitgebreid te bestuderen en om zich vervolgens in te leven in de desbetreffende persoon van de casus. Vervolgens werd gevraagd om met behulp van het inlevingsvermogen de vragen te beantwoorden volgens de beschreven persoon in de casus. Er zijn vier verschillende casussen geconstrueerd die vier verschillende condities vertegenwoordigen. De respondenten zullen random worden toegewezen tot een conditie. Er is gebruik gemaakt van een 2 x 2 design (conflictasymmetrie: veel asymmetrie versus geen asymmetrie X conflictescalatie: veel escalatie versus geen escalatie), zodat de interactie tussen conflictasymmetrie en conflictescalatie onderzocht kan worden.

Instrument

De vragenlijst die de respondenten moesten invullen bestaat uit het meten van verschillende variabelen. Allereerst zijn er verschillende demografische gegevens gevraagd,

zoals leeftijd, geslacht en inkomen. Ook is aan de respondent gevraagd om te reageren op verschillende stellingen over de kennis van een echtscheidingsprocedure. Een voorbeeld van zo'n stelling is "Ik weet hoe een echtscheidingsprocedure in zijn werk gaat". Er kon gereageerd worden op deze stellingen met een 5 punt Likert schaal variërend van "helemaal oneens" tot "helemaal eens". Deze gegevens worden later gebruikt als controlevariabelen bij de statistische analyses. Nadat de respondenten zich hadden ingeleefd in een casus, werd gecontroleerd of de geconstrueerde condities met verschillende niveaus van conflictasymmetrie en conflictescalatie daadwerkelijk zo zijn geïnterpreteerd. Om de *conflictasymmetrie* te meten zijn de vragen gesteld: "In welke mate vind u dat er sprake is van een probleem?" en "In welke mate denkt u dat Floor denkt dat er sprake is van een probleem?". De respondenten konden hier op antwoorden met een 7 punt Likert schaal waarin de antwoorden varieerden van "helemaal niet" tot "in zeer grote mate". Om de *conflictescalatie* te meten is de vraag gesteld: "In welke mate vindt u (Henk) dat het conflict geëscaleerd is?", met dezelfde 7 punt Likert schaal.

Voor het meten van de behoefte aan derde hulp is gebruik gemaakt van een uitgebreide behoefteschaal gebaseerd op het onderzoek van Meedendorp, Giebels en Rotman (2011), zoals die eerder weergegeven is in de inleiding. In Appendix A is deze behoefteschaal terug te vinden. Er werden in totaal 33 items getoond aan de respondenten die konden reageren met een 6 punt Likert schaal in hoeverre ze deze behoefte graag vervuld zagen.

Vervolgens werd aan de respondenten gevraagd aan welke soort derde hulp partij ze op dat moment behoefte hebben. Allereerst kreeg de respondent een korte uitleg over de rol en taken die de derde hulp partij in kwestie kan uitvoeren. Vervolgens werd de volgende vraag gesteld: "In hoeverre heeft u behoefte aan...?", waarop geantwoord kon worden met een 5 punt Likert schaal die varieert van "veel behoefte" tot "geen behoefte". Er is alleen gekozen voor de derde hulp partijen die het meest worden ingezet bij een echtscheidingsprocedure. Er is bij sommige partijen onderscheid gemaakt tussen het gebruikmaken van de hulp samen met de partner of apart van de partner. Dit is gedaan omdat het mogelijk is dat bij een geëscaleerd conflict de partners niet samen gebruik willen maken van een derde hulp partij, maar apart wel.

Casussen

Er zijn vier verschillende casussen geconstrueerd die vier verschillende condities representeren. In de casussen wordt er een echtscheidingsconflict beschreven van Henk en Floor. Om het voor de lezer zo overzichtelijk mogelijk te houden is er gekozen voor één

duidelijk conflict tijdens de scheiding, namelijk het conflict over het maken van afspraken over hun kind. Aan de hand van de verschillende condities verschilt de symmetrie en het escalatieniveau het conflict. In het symmetrische conflict zijn zowel Henk als Floor het niet eens over de afspraken. In het asymmetrische conflict vindt Henk dat er afspraken gemaakt moeten worden, terwijl Floor vindt dat afspraken maken onnodig is. De asymmetrie wordt op de volgende manier in de casus uitgelegd: “Henk wil hier duidelijke afspraken over maken om ruzie in de toekomst over dit onderwerp te voorkomen. Floor vindt het niet nodig om hier afspraken over te maken, zij denkt dat het vanzelf wel goed zal komen.” Het verschil in escalatie is duidelijk gemaakt doordat het ene conflict uitloopt in een grote ruzie en het andere conflict niet. Dat het conflict geëscaleerd is kunnen de respondenten opmerken door onder andere de volgende zinsconstructie: “Ze zijn heel erg boos op elkaar en respecteren elkaars mening niet meer. Ze zijn elkaar als vijanden gaan zien.” De variabelen asymmetrie en escalatie zijn gecombineerd tot vier verschillende casussen. Er is geprobeerd de casussen zoveel mogelijk identiek te houden ondanks het verschil in asymmetrie en escalatie.

Voor iedere casus is een mannelijke versie en een vrouwelijke versie gemaakt. Mannelijke respondenten kregen de mannelijke versie waarbij ze zich in moesten leven in Henk. Vrouwen kregen de vrouwelijke versie waarbij ze zich in moesten leven in Floor. Dit is gedaan om te voorkomen dat vrouwen zich niet goed in een man kunnen inleven, of andersom. Hier zal verder op in worden gegaan in de discussie.

Manipulatiecheck

Er zijn meerdere manipulatiechecks verwerkt in de vragenlijsten om te controleren of de respondenten de casussen juist geïnterpreteerd hebben. Er is een manipulatiecheck voor de hoeveelheid ervaren symmetrie van het conflict en een manipulatiecheck voor de hoeveelheid ervaren escalatie van het conflict.

Allereerst is gekeken naar de controle van de hoeveelheid ervaren asymmetrie. De twee vragen die gingen over de probleemervaring van de respondent zijn samen genomen tot 1 variabele. Ook zijn de twee vragen die gingen over de probleemervaring van de ingebeelde partner van de respondent samengevoegd tot een nieuwe variabele. Een score 1 op deze variabele staat voor geen probleemervaring en een score van 7 staat voor een zeer grote mate van probleemervaring. Bij symmetrische casus zou de probleemervaring van de respondent ongeveer gelijk moeten zijn aan de ingeschatte probleemervaring van de partner van de respondent. Dit is in contrast met een asymmetrische casus, waar de probleemervaring van de respondent groter zou moeten zijn dan de ingeschatte probleemervaring van de partner. Zoals

te zien in tabel 3 zijn deze verschillen duidelijk te zien. Met een gepaarde t-toets is gebleken dat het minimale verschil bij de symmetrische casus niet significant ($p=,08$), maar het grote verschil tussen de vragen bij de asymmetrische zeer significant ($p<,01$). Aan de hand van deze resultaten kan worden geconcludeerd dat de manipulatie van conflictasymmetrie goed is uitgevoerd.

Tabel 3
 Gemiddelden en Standaardafwijkingen van de manipulatiecheck asymmetrie

		Probleemervaring Respondent	Probleemervaring Partner
	<i>M</i>	5,78	5,56
Symmetrische casus	<i>N</i>	44	44
	<i>SD</i>	1,01	1,30
	<i>M</i>	5,80	2,82
Asymmetrische casus	<i>N</i>	42	42
	<i>SD</i>	1,25	1,69

Vervolgens is gekeken naar de manipulatiecheck voor de hoeveelheid ervaren escalatie van het conflict. Er is aan de respondenten de vraag gesteld in hoeverre zij vonden dat het conflict geëscaleerd was. Respondenten die zich in een geëscaleerd conflict moesten inleven zouden hoger op deze vraag moeten scoren dan respondenten die zich in een niet geëscaleerd conflict moesten inleven. Zoals te zien in tabel 4 is deze manipulatie geslaagd, er is namelijk een duidelijk verschil te zien tussen de twee gemiddelden van de respondenten met de geëscaleerde casus en de respondenten in de niet geëscaleerde casus. De respondenten konden antwoorden op deze vraag met een schaal variërend van 1 waarbij sprake is van geen escalatie, tot 7, waarbij sprake is van heel veel escalatie. De niet geëscaleerde versie scoorde een gemiddelde van $M=4,07$ ($SD=1,44$) en de geëscaleerde versie scoorde een gemiddelde van $M=5,90$ ($SD=1,68$). Door middel van een onafhankelijke t-toets is gebleken dat dit verschil significant is ($p<,05$). De manipulatie voor escalatie is dus geslaagd.

Tabel 4

Gemiddelden en Standaardafwijkingen van de manipulatiecheck escalatie

Probleemervaring Respondent		
	<i>M</i>	4,07
Niet geëscaleerde casus	<i>N</i>	44
	<i>SD</i>	1,44
	<i>M</i>	5,90
Geëscaleerde casus	<i>N</i>	42
	<i>SD</i>	1,68

Resultaten

Er is een principele componenten analyse met varimax rotatie gebruikt om te ontdekken of de categorieën wapenen en sociale ondersteuning naar boven kwamen. Er werden meerdere factoren gevonden met een eigenwaarde van boven de 1, er is echter gekozen voor een reductie tot twee factoren om de mogelijke categorieën uit eerder onderzoek (Meedendorp & Giebels, 2012) ook hier aan te treffen. Zoals te zien in tabel 5, komen de items waaruit de categorieën wapenen en sociale ondersteuning niet duidelijk naar voren in de principele componenten analyse. Op grond van deze resultaten wordt hypothese 1 verworpen. Het geringe aantal respondenten heeft vermoedelijk invloed gehad op deze uitkomst. In de discussie zal hier verder op in worden gegaan.

Tabel 5

Factoranalyse naar de behoefte aan hulp van een derde partij

Ik wil graag...	Factor 1	Factor 2
Emotionele behoefte		
Een luisterend oor	*	,70
Begrip voor mijn situatie	*	,68
Stoom afblazen	*	,60
Mijn verhaal kwijt kunnen	*	,65
Erkenning voor mijn probleem	*	,72
Mijn ervaring delen met anderen	*	,61
Negatief relationele behoefte		
Opkomen voor mijn eigen belangen	,65	*
Een voor mijzelf zo gunstig mogelijke oplossing vinden	*	*
Aan de andere partij laten weten dat het menens is	,46	*
Mijn rechten verdedigen tegenover de andere partij	,75	*
Zorgen dat de andere partij me geeft waar ik recht op heb	,71	*
Bevestiging		
Weten of de informatie die ik zelf al heb opgezocht juist is	*	,52
Weten of ik op het goede spoor zit bij het oplossen van mijn probleem	*	,48
Controleren of wat ik zelf denk klopt	0,59	*
Positief Relationele behoefte		
Een oplossing die gunstig is voor mijzelf en voor de andere partij	*	,44
Een oplossing vinden waar de relatie met de andere partij niet onder zal lijden	*	*
De relatie met de andere partij behouden of herstellen	*	*
Sociale vergelijking		
Weten wat de meest gebruikelijke oplossing is voor mijn probleem	,41	*
Weten hoe andere mensen een soortgelijk probleem als het	*	*

mijne hebben opgelost

Ervaringen lezen of horen van andere mensen met hetzelfde probleem	*	,65
--	---	-----

Informatief inhoudelijk

Geïnformeerd worden over mijn rechten en plichten in mijn situatie	,57	*
--	-----	---

Weten of ik het recht aan mijn zijde heb	,68	*
--	-----	---

Uitleg over rechten en plichten van mij en de andere partij	,54	*
---	-----	---

Procedureel

Weten welke stappen ik moet nemen om mijn probleem op te lossen	,67	*
---	-----	---

Advies over het traject dat ik nog moet afleggen om mijn probleem af te handelen	,43	,44
--	-----	-----

Uitleg over de procedure en de mogelijke kosten daarvan	,77	*
---	-----	---

Informatie over stappen die ik kan nemen en de voor- en nadelen daarvan	*	,54
---	---	-----

Weten wat ik kan doen als ik en de andere partij het conflict niet op kunnen lossen	*	,43
---	---	-----

Hulp die me aan de hand neemt en me door de stappen van het conflict leidt	,57	*
--	-----	---

Ondersteuning bij het hele traject dat ik moet doorlopen	*	,63
--	---	-----

Oplossingsgericht inhoudelijk

Concrete tips die mijn probleem zullen oplossen	*	,54
---	---	-----

Mogelijke oplossingen voor mijn probleem	,58	,42
--	-----	-----

Voorbeelden van oplossingen of afspraken die ik en de andere partij over zouden kunnen nemen	,45	*
--	-----	---

---

* factorlading < ,4

Om toch te kunnen werken met de factoren wapenen en sociale ondersteuning, zoals die in eerder genoemde onderzoeken wel naar boven zijn gekomen, is gekozen voor andere factoren dan deze. Het concept positief relationele hulp, zoals beschreven in Shnabel en Nadler (2008), was onderdeel van de factor sociale ondersteuning. Zowel bij de behoefte sociale ondersteuning beschreven in het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) als bij de behoefte positief relationele hulp zoals beschreven in het onderzoek van Shnabel en Nadler

(2008), draait het om emotionele steun en het behouden en herstellen van relaties. Ook was het concept negatief relationele hulp van Shnabel en Nadler (2008) een onderdeel van de factor wapenen. Bij beide behoeften staat het opkomen voor eigen belangen centraal. Omdat de concepten positief relationele hulp en negatief relationele hulp theoretisch sterke concepten zijn, die al in een eerder onderzoek zijn geconstateerd (Shnabel en Nadler, 2008) en vertegenwoordigd zijn in de factoren wapenen en sociale ondersteuning, kan gesteld worden dat de verwachtingen ook gelden voor deze concepten.

Er is een bevestigende principele componenten analyse gedaan om te kijken of de items die deze behoeften representeren kunnen worden gecombineerd in een nieuwe factor. Met de bevestigende principele componenten analyse is gekeken of de factorladingen van deze items hoog genoeg zijn om mee te nemen naar de nieuwe variabele. Bij de factor positief relationele hulp waren alle factorladingen hoog genoeg om alle items te kunnen behouden. Bij de factor negatief relationele hulp zullen de items ‘Een voor mijzelf zo gunstig mogelijke oplossing vinden’ en ‘Aan de andere partij laten weten dat het menens is’ niet worden meegenomen naar de nieuwe factor wegens een te lage factorlading ($<,7$). Zie tabel 6 en 7.

Tabel 6

Items bij factor positief relationele hulp

Items	
De relatie met de andere partij behouden of herstellen	,829
Een oplossing die gunstig is voor mijzelf en voor de andere partij	,854
Een oplossing vinden waar de relatie met de andere partij niet onder zal lijden	,784

Tabel 7

Items bij factor negatief relationele hulp

Items	
Mijn rechten verdedigen tegenover de andere partij	,873
Zorgen dat de andere partij me geeft waar ik recht op heb	,784
<i>Een voor mijzelf zo gunstig mogelijke oplossing vinden</i>	<i>,481</i>
<i>Aan de andere partij laten weten dat het menens is</i>	<i>,617</i>
Opkomen voor mijn eigen belangen	,818

Omdat de hypothesen alleen de behoeften aan wapenen en sociale ondersteuning testen, is besloten om deze huidige studie ook alleen te richten op de vergelijkbare factoren positief en negatief relationele hulp. De items die bij deze geconstrueerde factoren horen worden meegenomen in de verdere analyses. De overige items worden in de rest van de studie buiten beschouwing gelaten.

De betrouwbaarheid van deze twee nieuwe afhankelijke variabelen is vervolgens getest door middel van een betrouwbaarheidsanalyse. De variabele “positief relationele hulp” opgebouwd uit 3 items heeft een Cronbach’s alpha van ,76 en de variabele “negatief relationele hulp” opgebouwd uit 3 items heeft een Cronbach’s alpha van ,82. Uit de Cronbach’s alpha blijkt dat de interne consistentie van deze nieuwe variabelen voldoende is. Bij de toetsing van hypothese 2 en 3 kunnen deze variabelen dus worden gebruikt. Hypothese 2 moet dus worden veranderd in het volgende: *“Bij een asymmetrisch conflict, waar de persoon meer conflict ervaart dan de wederpartij, is een grotere behoefte tot negatief relationele hulp, dan als beide partijen een gelijke hoeveelheid conflict ervaren”*.

Omdat bij hypothesen 2 en 3 de factoren positief relationele hulp en negatief relationele hulp gebruikt worden is het interessant om naar de gemiddelden van de factoren te kijken. Allereerst is er naar de gemiddelden van deze afhankelijke factoren gekeken bij de onafhankelijke variabele asymmetrie (tabel 8). Zo is te zien dat respondenten met de symmetrische casus een gemiddelde van $M=4,8$ ($SD=.93$) scoren op de behoefte van positieve relationele hulp en respondenten met de asymmetrische casus een gemiddelde scoren van $M=4,7$ ($SD=1,07$). Met een onafhankelijke t-toets is gebleken dat dit kleine verschil tussen de

gemiddelden niet significant is ($t=,66, p=,51$). In tabel 8 is ook te zien dat respondenten met symmetrische casus een gemiddelde van $M=4,8$ ($SD=,80$) scoren op de behoefte aan negatief relationele hulp. De respondenten in de asymmetrische conditie scoorden een iets lager gemiddelde van $M=4,7$ ($SD=1,07$) op deze behoefte. Wederom liet de onafhankelijke t-toets zien dat ook dit verschil tussen de gemiddelden niet significant was ($t=,28, p=,78$). De gemiddelden liggen allen rond de $M=4,8$ op een schaal die loopt van 1 tot 6. Hieruit valt op te maken dat de respondenten, onafhankelijk van de symmetrie van het conflict, een grote behoefte hebben aan positief relationele hulp en negatief relationele hulp. Ook is er gekeken naar de correlatie tussen de variabelen positief relationele hulp en negatief relationele hulp met de variabele conflictasymmetrie. Beide variabelen bleken niet significant te correleren met de onafhankelijke variabele en ook onderling is er geen significante correlatie geconstateerd (tabel 9).

In tabel 9 zijn andere interessante correlaties te zien. Zo blijken geslacht ($\rho=,22, p<,05$) en inkomen ($\rho=-,26 p<,05$) significant te correleren met positief relationele hulp. Ook is in tabel 9 te zien dat opleiding significant correleert met negatief relationele hulp ($\rho=-,24, p<,05$). In de discussie zal verder worden ingegaan op deze bevindingen.

Tabel 8

Gemiddelden en standaard deviaties van de variabelen positieve en negatieve relationele hulp

		Positief relationele hulp	Negatief relationele hulp
	<i>M</i>	4,84	4,80
Symmetrische casus	<i>N</i>	44	44
	<i>SD</i>	,93	,80
	<i>M</i>	4,70	4,74
Asymmetrische casus	<i>N</i>	42	42
	<i>SD</i>	1,07	1,07

Tabel 9
 Gemiddelden, Standaarddeviaties en Correlaties

	<i>M</i>	<i>SD</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Geslacht	,59	,49	-								
2. Leeftijd	29,41	14,00	,16	-							
3. Inkomen	1,40	1,25	-,10	,08	-						
4. Opleiding	3,35	,94	0,16	-,08	,21*	-					
5. Kinderen	1,74	,44	-,21*	-,83**	-,71	,13	-				
6. Kennis	3,01	2,04	,16	,49**	,28**	-,03	-,52**	-			
7. Positief relationele hulp	4,77	1,00	,22*	-,19	-,26*	,05	,06	-,21	-		
8. Negatief relationele hulp	4,77	,94	,09	,12	,09	-,24*	-,17	,21	-,04	-	
9. Asymmetrie	1,48	,50	-,04	-,06	,10	,08	,04	,06	-,07	-,03	-

Note. * $p < ,05$. ** $< ,01$

- Voor geslacht: man is gecodeerd als 0 en vrouw als 1
- Voor inkomen: 1 staat voor een laag inkomen en 5 voor een hoog inkomen
- Voor opleiding: 1 staat voor een lage opleiding en 5 voor een hoge opleiding
- Voor kinderen en het hebben van kinderen is gecodeerd als 1 en het niet hebben van kinderen als 2
- Voor kennis: 1 staat voor geen kennis over een echtscheidingsprocedure en 7 voor veel kennis over een echtscheidingsprocedure

Door middel van een ANOVA is hypothese 2 verder getest. In de vragenlijsten zijn verschillende demografische gegevens verzameld die gebruikt kunnen worden als controlevariabele. Uit de correlatietabel (tabel 9) is echter gebleken dat alleen de variabele ‘opleiding’ significant correleert met de afhankelijke variabele ‘negatief relationele hulp’. Hoe hoger het opleidingsniveau van de respondent hoe minder behoefte aan negatief relationele hulp. Er is daarom gekozen alleen opleiding als covariaat bij de ANOVA te gebruiken. Op deze manier zal het effect dat opleiding heeft op de behoefte aan negatief relationele hulp worden gecontroleerd.

Voordat de analyses uitgevoerd konden worden, is eerst gekeken naar de assumpties van de ANOVA. Elke respondent heeft onafhankelijk van de overige respondenten de vragenlijst ingevuld, aan de assumptie van onafhankelijkheid is dus voldaan. Door middel van

een pp plot is gekeken naar de normale verdelingen. Hieruit viel op te maken dat de groepen inderdaad normaal verdeeld zijn. Tot slot is er met de homogeniteitstest gekeken of de varianties aan elkaar gelijk zijn. Levene's test liet zien dat de varianties van de groepen homogeen zijn ($p=,18$).

Uit de resultaten van de ANOVA is gebleken dat de conditie symmetrie geen significant effect had op de behoefte aan negatief relationele hulp, nadat gecontroleerd werd voor het effect van de variabele opleiding ($F(1,83)=,01$, $p=,92$). De resultaten van de ANOVA zijn te zien in tabel 10. Op basis van deze resultaten kan hypothese 2 worden verworpen.

Tabel 10

ANOVA scores voor negatief relationele hulp met opleiding als covariaat

	<i>SS</i>	<i>DF</i>	<i>MS</i>	<i>p</i>
Opleiding	4,24	1,83	4,24	,03
Asymmetrie	,01	1,83	,01	,92

Note. R Square change =,06

Volgens hypothese 3 zou escalatie de invloed van conflictasymmetrie op de behoefte aan derde hulp modereren. Om deze hypothese te testen is gebruik wederom gemaakt van een ANOVA. Met deze ANOVA wordt het effect worden gemeten dat conflictasymmetrie en conflictescalatie hebben op de behoefte aan de verschillende soorten hulp. Er wordt alleen gekeken worden naar de variabelen positief relationele hulp en negatief relationele hulp.

Ook hier is eerst gekeken naar de assumpties van een ANOVA, waarbij is voldaan aan de assumptie van onafhankelijkheid. Uit een pp plot is gebleken dat alle variabelen een normale verdeling hebben, hierdoor is ook voldaan aan de assumptie van normaliteit. Tot slot is er een homogeniteitstest gedaan om te kijken of de varianties gelijk zijn. Zowel bij positief relationele hulp ($p=,92$) als bij negatief relationele hulp ($p=,18$) bleken de varianties van de groepen homogeen te zijn.

Allereerst is er een ANOVA uitgevoerd met als afhankelijke variabele de behoefte aan positief relationele hulp. Er is geen significant hoofdeffect gevonden bij conflictasymmetrie ($F(1,82)=,39$, $p=,54$) en ook geen significant hoofdeffect bij conflictescalatie ($F(1,82)=,70$, $p=,52$). Het interactie-effect tussen conflictasymmetrie en conflictescalatie is ook niet significant ($F(1,82)=,42$, $p=,52$.) Deze resultaten zijn te zien in tabel 11.

Tabel 11

ANOVA scores voor positieve relationele hulp

	<i>SS</i>	<i>DF</i>	<i>MS</i>	<i>p</i>
Asymmetrie	,39	1,82	,39	,54
Escalatie	,16	1,82	,16	,70
Asymmetrie*Escalatie	,43	1,82	,43	,52

De tweede ANOVA is uitgevoerd met de afhankelijke variabele behoefte aan negatief relationele hulp. Ook hier zijn er geen significante hoofdeffecten gevonden bij conflictasymmetrie ($F(1,82)=,10, p=,76$) en conflictescalatie ($F(1,82)=,01, p=,92$). Het interactie-effect tussen conflictasymmetrie en conflictescalatie is wederom niet significant ($F(1,82)=2,28, p=,14$). Deze resultaten zijn te zien in tabel 12. Op basis van deze resultaten kan hypothese 3 worden verworpen.

Tabel 12

ANOVA scores voor negatieve relationele hulp

	<i>SS</i>	<i>DF</i>	<i>MS</i>	<i>p</i>
Asymmetrie	,08	1,82	,08	,76
Escalatie	,01	1,82	,01	,92
Asymmetrie*Escalatie	2,00	1,82	2,00	,14

Aan het einde van de vragenlijst is aan alle respondenten gevraagd hoeveel behoefte ze zouden hebben aan een specifieke derde hulp partij. Het is interessant om te kijken of mensen in een asymmetrisch conflict bijvoorbeeld meer behoefte hebben aan een psycholoog dan mensen in een symmetrisch conflict. Ook is de invloed van de hoeveelheid escalatie op de behoefte aan derde hulp partijen onderzocht. De behoeften zijn gemeten door de vraag “In hoeverre heeft u op dit moment behoefte aan..”, waarop de respondent kon antwoorden met een 5 punt Likert schaal variërend van “geen behoefte” tot “veel behoefte”. In tabellen 13 en 14 is een overzicht te zien met de gemiddelden van deze behoeften.

Tabel 13

Gemiddelden en Standaardafwijkingen van de behoeften aan een derde partij per symmetrie conditie

		Psycholoog	Psycholoog	Advocaat	Advocaat	Mediator	Rechtwijzer	Coach	Coach
		alleen	samen	alleen	samen	samen		alleen	samen
Symmetrie	M	3,14	3,23	3,55	3,30	3,68	3,32	2,93	3,07
	N	44	44	44	44	44	44	44	44
	SD	1,25	1,33	1,32	1,10	1,27	1,20	1,25	1,32
Asymmetrie	M	2,64	3,10	3,26	2,86	3,48	3,12	2,55	2,95
	N	42	42	42	42	42	42	42	42
	SD	1,16	1,28	1,43	1,46	1,35	1,23	1,33	1,31

- *'Alleen' staat in deze tabel voor het feit dat de persoon zonder de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*
- *'Samen' staat in deze tabel voor het feit dat persoon met de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*

Tabel 14

Gemiddelden en Standaardafwijkingen van de behoeften aan een derde partij per escalatie conditie

		Psycholoog	Psycholoog	Advocaat	Advocaat	Mediator	Rechtwijzer	Coach	Coach
		alleen	samen	alleen	samen	samen		alleen	samen
Geen escalatie	Mean	2,61	2,95	2,93	2,98	3,36	3,18	2,52	2,72
	N	44	44	44	44	44	44	44	44
	SD	1,15	1,16	1,45	1,28	1,37	2,24	1,19	1,32
Wel escalatie	Mean	3,19	3,38	3,90	3,19	3,81	3,26	2,98	3,31
	N	42	42	42	42	42	42	42	42
	SD	1,25	1,41	1,10	1,31	1,21	1,19	1,37	1,24

- *'Alleen' staat in deze tabel voor het feit dat de persoon zonder de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*
- *'Samen' staat in deze tabel voor het feit dat persoon met de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*

Door middel van een onafhankelijke t-toets is gekeken of de verschillen tussen de behoeften significant zijn. Geen van de verschillen tussen de behoeften bij de symmetrie condities bleken significant van elkaar te verschillen. Respondenten in een symmetrisch conflict hebben dus dezelfde hoeveelheid behoefte aan bepaalde derde hulp partijen als

respondenten in een asymmetrisch conflict. De t-toets toonde aan dat er wel een significant verschil is in de behoefte aan een advocaat apart van de partner, tussen de verschillende escalatie condities. Zo is gebleken dat respondenten in het geëscaleerde conflict significant meer behoefte hadden aan een advocaat apart van de partner, dan respondenten in het niet geëscaleerde conflict ($\chi^2(1,5)=12,62, p<,05$). De verschillen tussen de overige derde hulp partijen bleken niet significant te zijn.

Ook is gekeken naar het verband tussen de bepaalde typen behoeften en de behoefte aan een specifieke derde hulp partij. Als eerste is gekeken naar de verbanden tussen de behoefte aan positief relationele hulp en de behoefte aan de specifieke derde hulp partijen. In tabel 12 is een overzicht van de correlaties te zien. Er zijn verschillende significante relaties gevonden. Zo blijkt dat als de behoefte aan positief relationele hulp toeneemt, de behoefte om samen naar een psycholoog, advocaat, mediator of coach te gaan ook toeneemt. Er is een kleine negatieve correlatie gevonden tussen de behoefte aan positief relationele hulp en de behoefte om alleen naar een advocaat te gaan. Dit betekent dat bij een kleine behoefte aan positief relationele hulp de behoefte om alleen naar een advocaat te gaan groot is.

Vervolgens is gekeken naar het verband tussen de behoefte aan negatief relationele hulp en de behoefte aan een specifieke derde hulp partij. De correlaties van dit verband zijn ook te zien in tabel 15. Er is een significante positieve correlatie gevonden tussen de behoefte aan negatief relationele hulp en de behoefte om alleen naar een advocaat te gaan. Dus hoe groter de behoefte aan negatief relationele hulp, hoe groter de behoefte om alleen naar een advocaat te gaan. Ook is uit een negatieve significante correlatie gebleken dat hoe kleiner de behoefte aan negatief relationele hulp is, hoe groter de behoefte is om samen naar een echtscheidingscoach te gaan. In de discussie zal hier verder op in worden gegaan.

Tabel 15

Correlaties tussen de behoeften aan positief en negatief relationele hulp met de behoefte aan een specifieke derde hulp partij

		Psycholoog	Psycholoog	Advocaat	Advocaat	Mediator	Rechtwijzer	Coach	Coach
		alleen	samen	alleen	samen	samen		alleen	samen
Positief	ρ	,16	,42**	-,06	,39**	,37**	,06	,11	,26*
relationele	N	86	86	86	86	86	86	86	86
hulp									
Negatief	ρ	,16	-,08	,43**	-,05	,05	-,02	,09	-,21*
relationele	N	86	86	86	86	86	86	86	86
hulp									

Note. * $p < ,05$. ** $< ,01$

- *'Alleen' staat in deze tabel voor het feit dat de persoon zonder de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*
- *'Samen' staat in deze tabel voor het feit dat persoon met de partner gebruik maakt van de derde hulp partij*

Conclusie en Discussie

De huidige studie heeft geprobeerd te onderzoeken wat het effect van conflictescalatie en conflictasymmetrie is op de behoefte aan derde hulp bij een echtscheidingsconflict. De nadruk is gelegd op de behoefte aan positief relationele hulp en negatief relationele hulp. In de literatuur zijn geen studies te vinden die dit effect onderzoeken bij het specifieke echtscheidingsconflict. Gezien de grote hoeveelheid scheidende echtparen en de kosten en lasten die dit met zich mee brengt, is het erg interessant om deze effecten onder de loep te nemen. Door de invloeden van factoren in een echtscheiding te onderzoeken, kan in de toekomst wellicht beter worden in gespeeld op de behoeften die daarbij ontstaan. Op deze manier kan de duur van een echtscheiding worden verkort, wat veel geld en moeite zal besparen.

In het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) is een soortgelijke behoefteschaal afgenomen waarbij na de analyse van de resultaten twee categorieën naar boven kwamen. Na het uitvoeren van een principele componenten analyse kwamen deze categorieën in het huidige onderzoek niet naar voren. Er is daarom gekozen om verder te werken met de factoren positief relationele steun en negatief relationele steun die beschreven zijn in het onderzoek van Shnabel en Nadler (2008). Door middel van een bevestigende principele componenten analyse is gebleken dat de factoren sterk genoeg waren om te kunnen gebruiken

voor verdere analyses.

Op basis van eerdere literatuur kan worden verwacht dat bij een asymmetrisch conflict er meer behoefte is aan negatief relationele hulp dan bij een symmetrisch conflict. Door middel van statistische analyses is dit bij hypothese 2 getest. Er is eerst gekeken of er nog relevante controlevariabelen gebruikt konden worden in de statistische toets. Alleen de variabele 'opleiding' bleek van invloed te zijn op de behoefte aan negatief relationele hulp, deze variabele is dus gebruikt als covariaat. Na de toetsing bleek dat de conditie van symmetrie geen significant effect had op de behoefte aan negatief relationele hulp. Op basis van deze resultaten is hypothese 2 verworpen.

Er zijn verschillende significante correlaties ontdekt tussen een aantal controlevariabelen en de twee soorten behoeften. Een interessante correlatie is die tussen de variabele opleiding en negatief relationele hulp. Zo bleek dat respondenten met een lager opleidingsniveau vaker een grotere behoefte hadden aan negatief relationele hulp dan mensen met een hoger opleidingsniveau. Er is ook een significante correlatie gevonden tussen inkomen en positief relationele hulp. Mensen met een lager inkomen hebben een grotere behoefte aan positief relationele hulp. Bij deze correlatie is het waarschijnlijk dat inkomen een gevolg is van het opleidingsniveau. In een vervolgonderzoek zouden deze correlaties beter onderzocht moeten worden. Een andere variabele die eveneens correleert met positief relationele hulp is geslacht. Vrouwen blijken een grotere behoefte te hebben aan positief relationele hulp dan mannen. Dit verschijnsel is wellicht te verklaren doordat vrouwen empathischer (Eisenberg & Lennon, 1983) zijn ingesteld dan mannen, en dus meer bereid zijn om samen met de wederpartij het conflict op te lossen.

Bij hypothese 3 is getest of escalatie de invloed van conflictasymmetrie op de behoefte aan derde hulp zou modereren. Uit de statistische analyses bleek echter dat conflictasymmetrie geen invloed had op de behoefte aan derde hulp. Van een moderatie effect van escalatie was ook geen sprake. Hypothese 3 is op basis van deze resultaten verworpen. Vervolgens is nog gekeken of conflictescalatie wel invloed heeft op de behoefte aan derde hulp. Ook dit verband bleek niet significant te zijn. Deze resultaten impliceren dat de behoeften aan derde hulp bij een echtscheiding onafhankelijk zijn van conflictescalatie en conflictasymmetrie. Dit is in tegenstelling tot de bevindingen van het onderzoek van Meedendorp en Giebels (2012) waarbij conflictasymmetrie wel van invloed is op de behoefte aan hulp.

In de verschillende casussen die zijn ontwikkeld is een verschil gemaakt tussen de

hoeveelheid asymmetrie en escalatie. Er zijn controlevragen gesteld die konden bevestigen of de respondenten de casus op de juiste manier geïnterpreteerd hebben. Hieruit is gebleken dat respondenten zowel de variabele asymmetrie als de variabele escalatie hebben begrepen. De resultaten van de statistische analyses kunnen dus niet verklaard worden door het onjuist interpreteren van de verschillende condities in de casussen. De respondenten waren zich namelijk wel bewust van de geconstrueerde hoeveelheden asymmetrie en escalatie in de casussen. De resultaten zijn wellicht te verklaren door het feit dat mensen in de realiteit anders met een conflict omgaan dan met een geconstrueerd conflict zoals in deze studie. Als mensen zich daadwerkelijk in een echtscheidingsconflict bevinden zouden emoties een grotere rol kunnen spelen dan wanneer iemand zich moet inleven in een casus. Deze emoties zouden ervoor kunnen zorgen dat er andere behoeften tot stand komen en bepaalde variabelen, zoals asymmetrie en escalatie, een grotere rol spelen.

Er is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van het inlevingsvermogen van de respondenten. De ene respondent kon zich waarschijnlijk meer kunnen inleven in de persoon van de casus dan de andere persoon. Er is echter wel nagedacht over de casussen om ze zo te schrijven dat zoveel mogelijk respondenten zich konden inleven. Zo zijn er bijvoorbeeld twee verschillende condities ontwikkeld voor de verschillen in geslacht. Mannen konden zich op deze manier inleven in een man en vrouwen in een vrouw. Toch zal het waarschijnlijk voor sommige respondenten makkelijker zijn om zich in te leven in de casus dan voor andere respondenten. De casus betrof een koppel dat onenigheid kreeg over de omgangregelingen van hun kind. Het is waarschijnlijk dat respondenten die getrouwd zijn en kinderen hebben zich beter kunnen inleven in deze casus dan jongere respondenten zonder vaste partner en kinderen. In deze studie zijn daarom veel controlevariabelen verwerkt om hier zoveel mogelijk rekening mee te houden, zoals geslacht, leeftijd en burgerlijke staat.

In gesprekken met respondenten die de vragenlijsten reeds hadden ingevuld bleek dat de vragenlijst erg lang was. Dit heeft er wellicht voor gezorgd dat sommige respondenten hun aandacht verloren, waardoor de resultaten niet geheel valide zijn. Ook bleek dat het voor sommige respondenten moeilijk was om je in te leven in de persoon van de casus en je eigen behoeften bij een soortgelijk conflict buiten beschouwing te laten. Respondenten zouden de vragen meer beantwoorden namens hun eigen behoeften dan namens de behoeften van de persoon in de casus. In een vervolgstudie zou dit probleem voorkomen kunnen worden door alleen mensen die zich al in een echtscheidingsprocedure bevinden in de steekproef te betrekken. Eigen emoties en gevoelens speelden bij de respondenten dus een belangrijke rol.

Mogelijk heeft de emotionele staat van de respondent op het moment van het invullen van de vragenlijst ook invloed gehad op de data. Zo kan iemand die niet zo lekker in zijn vel zat aangeven meer behoefte te hebben aan steun en kan iemand bijvoorbeeld aangeven een grotere behoefte te hebben aan positief relationele hulp.

Conflictasymmetrie bleek ook geen verschil te maken bij de behoefte aan een specifieke derde hulp partij. Bij de behoefte aan een advocaat apart van de partner bleek conflictescalatie echter wel een rol te spelen. In een geëscaleerd conflict bleek hier meer behoefte aan te zijn dan in een niet geëscaleerd conflict. Ook bleek dat mensen die een grote behoefte hadden aan positief relationele hulp een grotere behoefte hadden om samen met de partner hulp van een derde partij te zoeken. Dit verschijnsel komt overeen met het feit dat positief relationele hulp erop gericht is om samen met de wederpartij het probleem op te lossen. Negatief relationele hulp staat voor het opkomen voor je eigen belangen en is niet gericht op samenwerking met de andere partij. In deze studie is ook aangetoond dat hoe groter de behoefte aan deze negatief relationele hulp, hoe groter de behoefte is om alleen naar een advocaat te gaan. De behoefte om samen naar een echtscheidingscoach te gaan bleek alleen maar af te nemen. Deze huidige studie heeft dus laten zien dat verschillen in type behoeften ook kan leiden tot verschillen in type derde hulp partij. Ook zou hieruit kunnen worden geconcludeerd dat mensen inzicht hebben in de verschillende type derde hulp partijen en weten welke behoefte zij kunnen vervullen. Deze inzichten zijn wellicht erg interessant om toe te passen in echtscheidingsprocedures. Door eerst de behoefte van een persoon duidelijk te analyseren, kan er een geschikte derde hulp partij bij worden gezocht. Hierdoor zouden de echtscheidingsprocedures kunnen worden ingekort, wat een hoop geld en problemen kan besparen.

In dit onderzoek is sprake van een beperkt aantal respondenten ($N=87$). Hierdoor is het moeilijk om conclusies te trekken uit de data. Ook is de uitgebreide behoefteschaal die gebaseerd is op eerder onderzoek (Meedendorp, Giebels & Rotman, 2011) nog niet eerder gebruikt. Bepaalde constructen zouden dus met elkaar kunnen overlappen. Als er in een vervolgonderzoek meer respondenten worden geworven, er meer onderzoek wordt gedaan naar de gebruikte behoefteschaal en in de steekproef alleen mensen worden betrokken die zich in een echtscheiding bevinden, zouden er mogelijk andere uitkomsten zijn van dit onderzoek.

De resultaten uit dit onderzoek kunnen er op wijzen dat conflictescalatie en conflictasymmetrie geen invloed hebben op de behoefte aan derde hulp. Dit zal echter nader onderzocht moeten worden. Er is met deze studie echter wel aangetoond dat andere variabelen

wel invloed kunnen hebben op behoeften. Nader onderzoek zou deze effecten beter moeten onderzoeken om in de toekomst kwalitatief betere hulp te kunnen bieden bij echtscheidingsconflicten.

Referenties

Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen (2012). Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en door overlijden. Verkregen op 12 maart 2013, via

[http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=\(1-11\)-l&HD=130314-1234&STB=G1,T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=(1-11)-l&HD=130314-1234&STB=G1,T)

De Dreu, C.K.W., Kluwer, E.S., Nauta, A. (2008). The structure and Management of Conflict: Fighting or Defending the Status Quo. *Group Processes Intergroup Relations*, 11, 331

Eisenberg, N. & Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94(1), 100-131

Farmer, A., Tiefenthaler, J. (2001). Conflict in divorce disputes: the determinants of pretrial settlement. *International Review of Law and Economics*, 21, 157-180

Giebels, E., & Euwema, M. (2006). *Conflictmanagement: analyse, diagnostiek en interventie*. Groningen, Wolters-Noordhoff.

Giebels, E. & Janssen, O. (2005). "Conflict stress and reduced well-being at work: The buffering effect of third-party help." *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 14(2), 137-155.

Giebels, E. & Yang, H. (2009). "Preferences for Third-Party Help in Workplace Conflict: A Cross-Cultural Comparison of Chinese and Dutch Employees." *Negotiation and Conflict Management Research*, 2(4), 344-362

Glasl, F. (1997) *Konfliktmanagement: Ein Handbuch fuer Fuehrungskraefte, Beraterinnen und Berater*, 5. erweiterte Auflage

Glasl F. (1999) *Confronting conflict: a first-aid kit for handling conflict*. Hawthorn Press, Gloucestershire

Jehn, K. A. & Chatman, J.A. (2000). The influence of proportional and perceptual conflict composition on team performance. *The International Journal of Conflict*

Management, 11(1), 56-73.

Jehn, K. A., Rupert J., & Nauta, A. (2006). The effects of conflict asymmetry on mediation outcomes - Satisfaction, work motivation and absenteeism. *International Journal of Conflict Management*, 17(2), 96-109.

Jehn, K.A., Rupert, J., Nauta, A., van den Bossche, S. Crooked Conflicts: The Effects of Conflict Asymmetry in Mediation. *Negotiation and Conflict Management Research*, 3(4), 338-357

Juridisch Loket (z.j.) Echtscheiding. Verkregen op 20 maart 2013, via <http://www.juridischloket.nl/vraagenantwoord/familie-relatie/echtscheiding/Pages/default.aspx>

Janssen, O. (1994). *Hoe interdependentie motiveert tot conflictgedrag*. (Proefschrift, Rijks Universiteit Groningen). Verkregen via: <http://irs.ub.rug.nl/ppn/118915045>

Karambayya, R. & Brett, J.M. (1989). Managers handling disputes: Third-party roles and perceptions of fairness. *Academy of Management Journal*, 32, 687-704.

Karambayya, R. & Brett, J.M, & Lytle, A. (1992). Effects of formal authority and experience on third-party roles, outcomes, and perceptions of fairness. *Academy of Management Journal*, 35, 426-4

Kassin, S., Fein, S., Markus, H.R. (2011), *Social Psychology*. Wadsworth: Cengage Learning

Kozan, M.K. & Ilter, S.S. (1994). Third-party roles played by Turkish managers in subordinates' conflicts. *Journal of Organizational Behavior*, 15, 453-466.

Lewicki, R.J. & Sheppard, B.H. (1985). Choosing how to intervene: Factors affecting the use of process and outcome control in third-party resolution. *Journal of Occupational Behavior*, 6, 49-64.

Peters, H.E., Argys, L.M., Maccoby, E.E., & Mnookin, R.H. (1993). Enforcing divorce settlements: evidence from child support compliance and award modifications. *Demography*, 30, 719-735

Meedendorp, E. & Giebels, E. (2012). Conflicten in de rechtshulpverlening. Een onderzoek onder cliënten van het juridisch loket. Universiteit Twente in opdracht van de raad voor de Rechtsbijstand

Meedendorp, E., Giebels, E., & Rotman, L. (2011). Voorrapportage onderzoek Juridisch Loket. Rapport wachtkameronderzoek. Enschede: Universiteit Twente.

Sandström, G. (2011). Socio-economic determinants of divorce in early twentieth-century. *The History of the Family*, 16(3), 292-307

Shnabel, N. & Nadler, A. (2008). A Needs-Based Model of Reconciliation: Satisfying the Differential Emotional Needs of Victim and Perpetrator as a Key to Promoting Reconciliation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 116-132.

Ting-Toomey, S. & Oetzel, J.G. (2001). *Managing intercultural conflict effectively*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Ter Voert, M.J., Geurts, T. & Van Os, R.M.V. (2011) Monitor Rechtsbijstand en geschiloplossing. *Cahier* (2012-5).

Ufkes, E.G., Giebels, E., Otten, S., van der Zee, K.I., (2012) The effectiveness of a mediation program in symmetrical versus asymmetrical neighbor-to-neighbor conflicts. *International Journal of Conflict Management*, 23(4), 440 - 457

Vliert, E. van de (1997). *Complex interpersonal conflict behavior*. London, UK: Psychology Press.F

Wall, J.A Jr and Callister, R.B. 1995. Conflict and its management. *Journal of Management* 21(3): 515-558.

Appendix A

Vraag 1

Geslacht:

- Man
- Vrouw

Vraag 2

Leeftijd:

[open vak]

Vraag 3

Wat is uw bruto inkomen?

- Tot 10 000 euro
- 10 000 tot 20 000 euro
- 20 000 tot 30 000 euro
- 30 000 tot 40 000 euro
- 40 000 tot 50 000 euro
- 50 000 euro en meer
- Zeg ik liever niet

Vraag 4

Bent u of is ten minste één van uw ouders in het buitenland geboren?

- Nee
- Ja, namelijk [open vak]
- Zeg ik liever niet

Vraag 5

Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

- LBO/VBO/VMBO/MAVO
- MBO
- HAVO/VWO

- HBO/WO-bachelor
- WO-master/WO doctoraal

Vraag 6

Bent u getrouwd?

- Ja
- Nee, maar wel geweest
- Nee, ook nooit geweest

Vraag 7

Heeft u kinderen?

- Ja
- Nee

Vraag 8

Heeft u ervaring met een echtscheidingsprocedure? Er zijn hier meerdere antwoorden mogelijk.

- Ja, ik heb er zelf één meegemaakt
- Ja, in mijn nabije omgeving heb ik er één meegemaakt
- Nee
- Anders, namelijk [open vak]

De volgende vragen bestaan uit een aantal uitspraken. Door middel van de onderstaande antwoordschaal kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met deze stelling.

Vraag 9

Ik weet hoe een echtscheidingsprocedure in zijn werk gaat.

Ze	er	m	e	e	e	e	e	er	m
o	e	e	n	s	e	e	n	s	e
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 10

Ik weet wat voor professionals hulp kunnen bieden bij een echtscheiding.

Ze er mee oneens						Ze er mee eens
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

U zult nu een casus te zien krijgen van Henk, die in scheiding ligt met zijn echtgenote Floor.

U wordt gevraagd om deze casus aandachtig te lezen en zich in te leven in Henk.

CASUS

De volgende vragen gaat u beantwoorden als Henk. Probeer zoveel mogelijk vanuit het perspectief van Henk de vragen in te vullen.

Vraag 11

In welke mate vindt u (Henk) dat er sprake is van een probleem?

Helemaal niet						In zeer grote mate
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 12

In welke mate vindt uw (ex-) partner (Floor) dat er sprake is van een probleem?

Helemaal niet						In zeer grote mate
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 13

In welke mate vindt u (Henk) dat er **op dit moment** sprake is van een probleem wat betreft het maken van afspraken over de kinderen?

Helemaal niet							In zeer grote mate
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 14

In welke mate vindt uw (ex-) partner (Floor) dat er **op dit moment** sprake is van een probleem wat betreft het maken van afspraken over de kinderen?

Helemaal niet							In zeer grote mate
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 15

In welke mate vindt u (Henk) dat het conflict geëscaleerd is?

Helemaal niet							In zeer grote mate
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De volgende vragen gaan over de behoefte aan hulp bij een echtscheiding. Er wordt een stelling gegeven waarop u door middel van een schaal kan aangeven in welke mate u het hiermee eens bent of niet.

Vraag 16

Als u denkt aan het soort hulp dat u zou willen in uw scheiding, waar heeft u dan behoefte aan?

Ik wil graag..							Ze er mee oneens						Ze er mee eens
...Mijn ervaring delen met anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

...Mijn rechten verdedigen tegenover de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Mijn verhaal kwijt kunnen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Zorgen dat de andere partij me geeft waar ik recht op heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...De relatie met de andere partij behouden of herstellen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Een luisterend oor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Een oplossing die gunstig is voor mijzelf en voor de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Een oplossing vinden waar de relatie met de andere partij niet onder zal lijden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Een voor mijzelf zo gunstig mogelijke oplossing vinden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten hoe andere mensen een soortgelijk probleem als het mijne hebben opgelost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten of de informatie die ik zelf al heb opgezocht juist is	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten of ik het recht aan mijn zijde heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten of ik op het goede spoor zit bij het oplossen van mijn probleem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten wat de meest gebruikelijke oplossing is voor mijn probleem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten wat ik kan doen als ik en de andere partij het conflict niet op kunnen lossen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Weten welke stappen ik moet nemen om mijn probleem op te lossen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 17

Als u denkt aan het soort hulp dat u zou willen in uw scheiding, waar heeft u dan behoefte aan?

Ik wil graag..						Ze er mee oneens	Ze er mee eens
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Aan de andere partij laten weten dat het menens is	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Advies over het traject dat ik nog moet afleggen om mijn probleem af te handelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Begrip voor mijn situatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Concrete tips die mijn probleem zullen oplossen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Controleren of wat ik zelf denk klopt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Erkenning voor mijn probleem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Ervaringen lezen of horen van andere mensen met hetzelfde probleem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Geïnformeerd worden over mijn rechten en plichten in mijn situatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Hulp die me aan de hand neemt en me door de stappen van het conflict leidt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Informatie over stappen die ik kan nemen en de voor- en nadelen daarvan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Mogelijke oplossingen voor mijn probleem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Ondersteuning bij het hele traject dat ik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

moet doorlopen

...Opkomen voor mijn eigen belangen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Stoom afblazen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Uitleg over de procedure en de mogelijke kosten daarvan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Uitleg over rechten en plichten van mij en de andere partij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Voorbeelden van oplossingen of afspraken die ik en de andere partij over zouden kunnen nemen						

De volgende vragen zullen gaan over de behoefte aan een specifieke professional die van dienst kan zijn bij een echtscheiding. Bij iedere vraag zal worden uitgelegd hoe deze specifieke professional Henk kan helpen. Probeer u ook bij deze vragen in te leven in Henk.

Vraag 18

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een psycholoog, **apart van uw (ex-) partner?**

Een psycholoog kan Henk helpen de emotioneel moeilijke periode tijdens een scheiding beter door te komen. Zo kan Henk praten over dingen die hem dwarszitten en kan de psycholoog leren hoe hij hier beter mee om kan gaan.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 19

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een psycholoog, **samen met uw (ex-) partner?**

Een psycholoog kan Henk en Floor helpen bij het verminderen van de negatieve spanning die tussen hen heerst. De psycholoog kan tevens helpen de communicatie tussen beide soepeler te laten verlopen om de bepaalde struikelpunten beter bespreekbaar te maken.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 20

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een advocaat, **apart van uw (ex-) partner?**

Een advocaat kan Henk helpen met de juridische stappen die bij een echtscheiding doorlopen moeten worden. De advocaat bespreekt met Henk zijn voorstel om de echtscheiding te regelen. Vervolgens zal Henk's advocaat opkomen voor zijn belangen.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 21

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een advocaat , **samen met uw (ex-) partner?**

Een gezamenlijke advocaat zal Henk en Floor helpen met de juridische stappen die bij een echtscheiding doorlopen moeten worden. De advocaat bespreekt het gezamenlijke voorstel van Henk en Floor om de echtscheiding te regelen. De advocaat zal vervolgens dit voorstel in uitvoering brengen.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 22

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een mediator, **samen met uw (ex-) partner?**

Een mediator zal helpen bij het afspraken maken tussen Floor en Henk. Hij zal zorgen dat de communicatie tussen de twee goed verloopt en zal meedenken met het vinden van oplossingen. De mediator is onpartijdig en zal geen kant kiezen.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 24

In hoeverre heeft u behoefte aan online hulp van de overheid, bijvoorbeeld Rechtwijzer.nl?

Rechtwijzer.nl is een internetsite waar Henk terecht kan voor gratis Juridisch advies. Na het invullen van een uitgebreide vragenlijst krijgt Henk een overzicht van alle juridische stappen die moeten worden gevolgd bij een echtscheiding. Daarnaast kan Henk bij Rechtwijzer.nl terecht voor praktische tips en informatie over een echtscheidingsprocedure.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 23

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een scheidingscoach, **apart van uw (ex-)partner?**

Een scheidingscoach begeleidt Henk door het hele scheidingsproces en helpt met zowel de juridische kant van de scheiding als met de psychologische kant. Zo kan een scheidingscoach bijvoorbeeld helpen met het uitkiezen van een advocaat of een schouder bieden in een emotioneel zware periode.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 24

In hoeverre heeft u behoefte aan hulp van een scheidingscoach, **samen met uw (ex-)partner?**

Een scheidingscoach begeleidt Henk en Floor samen door het hele scheidingsproces en helpt zowel met de juridische kant van de scheiding als met de psychologische kant. Zo kan een scheidingscoach bijvoorbeeld helpen met het uitkiezen van een advocaat of een schouder bieden in een emotioneel zware periode.

Geen behoefte				Veel behoefte
☐	☐	☐	☐	☐

Appendix B

Casus : Geen asymmetrie & Geen escalatie

Henk en Floor zijn al 20 jaar met elkaar getrouwd. Henk is 45 jaar en werkt als loodgieter bij een plaatselijke aannemer. Floor is 43 jaar en is werkzaam als financieel accountant. Samen hebben ze een zoon van 14 jaar, Floris. Na een paar heftige jaren zijn Henk en Floor samen tot het besluit gekomen om hun huwelijk te beëindigen, ze zijn elkaar ontgroeid en denken dat het beter is als ze ieder hun eigen weg gaan. Zowel Henk als Floor zijn klaar voor deze volgende stap om te gaan scheiden.

Henk en Floor willen de scheiding tot een goed eind laten komen, ze willen na de scheiding namelijk ook nog vriendschappelijk met elkaar om kunnen blijven gaan. Dit willen ze vooral voor hun zoon Floris om hem zo min mogelijk te belasten met deze lastige periode.

Henk en Floor hebben al geprobeerd gezamenlijk afspraken te maken over bepaalde zaken, toch liepen ze op bepaalde punten vast. Zo moeten er afspraken worden gemaakt over de omgangsregelingen met hun zoon Floris. Zowel Henk als Floor willen hier duidelijke afspraken over maken om ruzie in de toekomst over dit onderwerp te voorkomen. Helaas lukt het ze niet om tot een afspraak te komen waar beiden het mee eens zijn. Zowel Henk als Floor willen volledig ouderschap en zien een gedeeld ouderschap niet zitten.

Henk en Floor blijven ondanks de vervelende situatie op een normale manier met elkaar omgaan. Toch zullen er bepaalde afspraken gemaakt moeten worden.

Casus: Wel asymmetrie & Geen escalatie

Henk en Floor zijn al 20 jaar met elkaar getrouwd. Henk is 45 jaar en werkt als loodgieter bij een plaatselijke aannemer. Floor is 43 jaar en is werkzaam als financieel accountant. Samen hebben ze een zoon van 14 jaar, Floris. Na een paar heftige jaren zijn Henk en Floor samen tot het besluit gekomen om hun huwelijk te beëindigen, ze zijn elkaar ontgroeid en denken dat het beter is als ze ieder hun eigen weg gaan. Zowel Henk als Floor zijn klaar voor deze volgende stap om te gaan scheiden.

Henk en Floor willen de scheiding tot een goed eind laten komen, ze willen na de scheiding namelijk ook nog vriendschappelijk met elkaar om kunnen blijven gaan. Dit willen ze vooral voor hun zoon Floris om hem zo min mogelijk te belasten met deze lastige periode.

Henk en Floor hebben al geprobeerd gezamenlijk afspraken te maken over bepaalde zaken, toch liepen ze op bepaalde punten vast. Zo moeten er afspraken worden gemaakt over de omgangsregelingen met hun zoon Floris. Henk wil hier duidelijke afspraken over maken

om ruzie in de toekomst over dit onderwerp te voorkomen. Floor vindt het niet nodig om hier afspraken over te maken, zij denkt dat het vanzelf wel goed zal komen. Henk staat erop dat er duidelijke afspraken over de omgangsregelingen met hun zoon op papier komen. Floor begrijpt echt niet waarom Henk zo moeilijk doet en vindt het daarom ook niet nodig om hier afspraken over te maken.

Henk en Floor blijven ondanks de vervelende situatie op een normale manier met elkaar omgaan. Toch zullen er bepaalde afspraken gemaakt moeten worden.

Casus: Geen asymmetrie & Wel escalatie

Henk en Floor zijn al 20 jaar met elkaar getrouwd. Henk is 45 jaar en werkt als loodgieter bij een plaatselijke aannemer. Floor is 43 jaar en is werkzaam als financieel accountant. Samen hebben ze een zoon van 14 jaar, Floris. Na een paar heftige jaren zijn Henk en Floor samen tot het besluit gekomen om hun huwelijk te beëindigen, ze zijn elkaar ontgroeid en denken dat het beter is als ze ieder hun eigen weg gaan. Zowel Henk als Floor zijn klaar voor deze volgende stap om te gaan scheiden.

Henk en Floor hebben al geprobeerd gezamenlijk afspraken te maken over bepaalde zaken, toch liepen ze op bepaalde punten vast. Zo moeten er afspraken worden gemaakt over de omgangsregelingen met hun zoon Floris. Zowel Henk als Floor willen hier duidelijke afspraken over maken om ruzie in de toekomst over dit onderwerp te voorkomen. Helaas lukt het ze niet om tot een afspraak te komen waar beiden het mee eens zijn. Zowel Henk als Floor willen volledig ouderschap en zien een gedeeld ouderschap niet zitten.

De mislukte gezamenlijke afspraken hebben ertoe geleid dat Henk en Floor niet meer met elkaar willen praten. Ze zijn heel erg boos op elkaar en respecteren elkaars mening niet meer. Ze zijn elkaar als vijanden gaan zien. Floor is zo boos op Henk dat ze dreigt met het weggooien van zijn spullen. Henk reageert hierop door de sloten te vervangen in het huis, waardoor Floor niet meer naar binnen kan. Ook maken de twee elkaar voortdurend zwart bij elkaars gemeenschappelijke vrienden en familie.

Henk weet niet goed hoe hij verder moet met dit conflict.

Casus: Wel asymmetrie & Wel escalatie

Henk en Floor zijn al 20 jaar met elkaar getrouwd. Henk is 45 jaar en werkt als loodgieter bij een plaatselijke aannemer. Floor is 43 jaar en is werkzaam als financieel accountant. Samen hebben ze een zoon van 14 jaar, Floris. Na een paar heftige jaren zijn

Henk en Floor samen tot het besluit gekomen om hun huwelijk te beëindigen, ze zijn elkaar ontgroeid en denken dat het beter is als ze ieder hun eigen weg gaan. Zowel Henk als Floor zijn klaar voor deze volgende stap om te gaan scheiden.

Henk en Floor hebben al geprobeerd gezamenlijk afspraken te maken over bepaalde zaken, toch liepen ze op bepaalde punten vast. Zo moeten er afspraken worden gemaakt over de omgangsregelingen met hun zoon Floris. Henk wil hier duidelijke afspraken over maken om ruzie in de toekomst over dit onderwerp te voorkomen. Floor vindt het niet nodig om hier afspraken over te maken, zij denkt dat het vanzelf wel goed zal komen. Henk staat erop dat er duidelijke afspraken over de omgangsregelingen met hun zoon op papier komen. Floor begrijpt echt niet waarom Henk zo moeilijk doet en vindt het daarom ook niet nodig om hier afspraken over te maken.

De mislukte gezamenlijke afspraken hebben ertoe geleid dat Henk en Floor niet meer met elkaar willen praten. Ze zijn heel erg boos op elkaar en respecteren elkaars mening niet meer. Ze zijn elkaar als vijanden gaan zien. Floor is zo boos op Henk dat ze dreigt met het weggooien van zijn spullen. Henk reageert hierop door de sloten te vervangen in het huis, waardoor Floor niet meer naar binnen kan. Ook maken de twee elkaar voortdurend zwart bij elkaars gemeenschappelijke vrienden en familie.

Henk weet niet goed hoe hij verder moet met dit conflict.